AMBALAŽA I OZNAČAVANJE S ASPEKTA ZAŠTITE POTROŠAČA

Danica Ledecki
DRŽAVNI INSPEKTORAT
REPUBLIKE HRVATSKE

O Državnom inspektoratu

- **Državni inspektorat Republike Hrvatske je utemeljen 1997. godine**, i preuzeo inspekcijske poslove koje je do tada obavljalo više ministarstava i nekoliko desetaka županijskih ureda i uredi Grada Zagreba.
- DIRH-a ustrojen je kroz pet područnih jedinica i to Zagreb, Osijek, Rijeka, Split i Varaždin te četrdesetak ispostava.
- **U djelokrug rada Državnog inspektorata spadaju između ostalog inspekcijski poslovi koji se** odnose na nadzor obavljanja poslova i provedbu propisa u području **prometa robe i usluga, a ove nadzore obavljaju viši gospodarski inspektori i gospodarski inspektori, različitih zvanja.**

O Državnom inspektoratu

- **U sjedištu Državnog inspektorata osnovan je zaseban Odjel zaštite potrošača.**
- Temeljna zadaća Odjela je zaštita gospodarskih interesa potrošača, te zaštita prava na sigurnost za život, zdravlje i imovinu potrošača.
- Jedan od elemenata kojima se štite gospodarski interesi i pravo potrošača na sigurnost za život, zdravlje i imovinu **je točna istinita i potpuno obavijest o proizvodu,** kroz potpuno i jasno označavanje proizvoda na tržištu,
- Ispravnost označavanja proizvoda na tržištu nadziru gospodarski inspektori Državnog inspektorata i drugi inspektori iz svog djelokruga.

Rezultati nadzora u pogledu označavanja proizvoda u 2007. godini

- Pregled rezultata nadzora gospodarskih inspektora DI tijekom 2007. godine:

- Ukupan broj nadzora 47.899
- Ukupan broj utvrđenih povreda 9.222
- Broj povreda odredbi o obavijesti o proizvodu 2.580
- Broj optužnih prijedloga 2.580
- Roba privremeno stavljena van prometa 31.825.867,40 kn

- Postotak utvrđenih prekršaja u odnosu na broj nadzora **oko 19%,**

Rezultati nadzora u pogledu označavanja proizvoda u 2007. godini

- *Od ukupno utvrđenih 9.222 prekršaja,* **oko 28%** *ih se odnosilo na povredu odredbi o navođenju* obavijesti o proizvodu (deklaracije), bilo da obavijesti uopće nije bilo na hrvatskom jeziku ili je bila nepotpuna.
- Prehrambeni proizvodi nešto manji postotak utvrđenih prekršaja u pogledu označavanja proizvoda.
- Primjer, nadzorom prometa pekarskih proizvoda 18,50 % od ukupnog broja prekršaja odnosilo se na označavanje proizvoda.(jednako kao 2006. godine).

Rezultati nadzora u pogledu označavanja proizvoda u 2008. godini

Rezultati za prva četiri mjeseca ove godine:

- Ukupan broj nadzora 12.100
- Ukupan broj utvrđenih povreda 1.824
- Ukupan broj povreda odredbi o obavijesti o proizvodu 615
- Broj optužnih prijedloga 251
- Roba privremeno stavljene van prometa 2.659.341,81 kn

- Od ukupnog broja utvrđenih prekršaja oko **34%** se odnosilo na povrede odredbi o navođenju podataka na obavijesti o proizvodu.

AMBALAŽA I OZNAČAVANJE PROIZVODA

Ambalaža

- Informacija o proizvodu se najčešće nalazi kao tekst, simbol, oznaka, slika, crtež i slično na ambalaži
- Osnovni zahtjev za ambalažu:

- **mora biti neškodljiva za zdravlje,**
- mora biti prilagođena obliku i masi proizvoda i ne smije dovoditi potrošača u zabludu glede mase i veličine proizvoda,
- te mora biti sukladna posebnim propisima koji propisuju posebne uvjete za ambalažu.

AMBALAŽA I OZNAČAVANJE PROIZVODA

Ambalaža

- Propisana je novčana kazna za prekršaj za trgovca koji stavlja na tržište proizvod u ambalaži koja je škodljiva za zdravlje ili nije prilagođena obliku i masi proizvoda tako da dovodi potrošača u zabludu glede mase i veličine proizvoda.
- Prilikom proizvodnje ambalaže i opremanja proizvoda u ambalažu, treba voditi računa o veličini i obliku ambalaže u odnosu na masu proizvoda.

AMBALAŽA I OZNAČAVANJE PROIZVODA

Označavanje proizvoda

- *Osnovni podaci koji se moraju nalaziti na raznim proizvodima, propisani su nizom propisa:*
- ***Zakon o zaštiti potrošača** («Narodne novine» br. 79/07.),*
- ***Zakon o hrani** («Narodne novine» br. 46/07.),*
- *Pravilnik o označavanju, reklamiranju i prezentiranju hrane («Narodne novine» br. 41/08.),*
- ***Zakon o predmetima opće uporabe** («Narodne novine» br. 85/06.),*
- *Pravilnik o zdravstvenoj ispravnosti predmeta široke potrošnje te zdravstvenoj ispravnosti i sigurnosti igračaka («Narodne novine» br. 47/08.),*
- *Pravilnik o zdravstvenoj ispravnosti materijala i predmeta koji dolaze u neposredan dodir s hranom(«Narodne novine» br. 48/08.) i*
- *Pravilnik o zdravstvenoj ispravnosti i sigurnosti deterdženata (»Narodne novine«, br. 77/07.).*

AMBALAŽA I OZNAČAVANJE PROIZVODA

Obavijest o proizvodu (deklaracija)

- Napušta se pojam **„deklariranje“ proizvoda**, zbog usklađivanja zakonodavstva RH sa zakonodavstvom EU.
- Trenutno se za taj pojam koriste razni izrazi kao:

-„obavijest o proizvodu”,

-“označavanje“,

-i u nekim propisima još uvijek „deklaracija“.

- Obavijest o proizvodu podrazumijeva sve pisane oznake, trgovačku oznaku, zaštitni znak, naziv marke, slikovni prikaz ili simbol koji se odnosi na proizvod, propisane ekološke oznake i druge oznake, a stavlja se najčešće na ambalažu, na naljepnicu, privjesnicu i slično.

Zakon o zaštiti potrošača

- Zakonom o zaštiti potrošača propisan **minimum podataka na obavijesti o proizvodu** za sve proizvode na tržištu.

- Obavijest o proizvodu obvezna za svaki proizvod i mora biti lako uočljiva, općerazumljiva, jednoznačna, čitljiva, neizbrisiva i ne smije biti prekrivena drugim tekstom ili slikovnim materijalom, te mora **sadržavati najmanje sljedeće podatke:**

- *proizvođački naziv proizvoda, ime pod kojim se proizvod prodaje,*
- *tip i model proizvoda te oznaku mjere proizvoda, ako je to bitno obilježje proizvoda,*
- *datum proizvodnje i rok uporabe, ako je to propisano,*
- *za domaće proizvode naziv i sjedište proizvođača* ***te zemlju podrijetla,***
- *za uvozne proizvode naziv i sjedište uvoznika,* ***naziv proizvođača te zemlju*** podrijetla.

Zakon o zaštiti potrošača

- Uz ove podatke, obavijest o proizvodu mora sadržavati i podatke utvrđene posebnim propisima.

- Novost u novom Zakonu o zaštiti potrošača je:

-obveza navođenja **zemlje podrijetla i za domaće proizvode**,

-za uvozne proizvode nije potrebno navoditi sjedište proizvođača, već samo **naziv proizvođača i zemlju podrijetla.**

- Obavijest o proizvodu mora se nalaziti na proizvodu ili ambalaži, a za njezino postojanje na proizvodu i potpunost odgovoran je trgovac.

Zakon o zaštiti potrošača

- Svi podaci iz obavijesti o proizvodu moraju biti istiniti, jasni, vidljivi i čitljivi te napisani hrvatskim jezikom i latiničnim pismom, što ne isključuje mogućnost istodobne uporabe i drugih jezika.
- Za podatke iz obavijesti o proizvodu odgovoran je proizvođač, a za uvozne proizvode uvoznik.
- Podaci na obavijesti o proizvodu ne smiju biti takvi da mogu stvoriti zbrku glede izvora, načina proizvodnje, količine, kakvoće ili drugih osobina robe.

Zakon o hrani

- Subjektima u poslovanju s hranom dopušteno proizvoditi i stavljati na tržište **hranu koja odgovara propisanim zahtjevima zdravstvene ispravnosti i označavanja hrane.**

- Provedbene propise kojima se propisuju zahtjevi kakvoće hrane u pogledu **klasifikacije, kategorizacije i nazivlja hrane, fizikalno-kemijskih i senzorskih svojstava, pakiranje i ambalažiranja hrane, dodatne zahtjeve označavanja hrane** i slično, donosi čelnik nadležnog tijela, a do njihovog donošenja, ostaju na snazi propisi doneseni ili preuzeti na temelju prethodnog Zakona o hrani.

- Gospodarski inspektori Državnog inspektorata nadziru na razini maloprodaje službenu kontrolu kakvoće hrane s tim da pojam maloprodaja obuhvaća i veleprodajna mjesta.

Zakon o hrani

Pravilnik o označavanju, reklamiranju i prezentiranju hrane

- Propisuje opće zahtjeve i način označavanja hrane.
- Između ostalog propisano je da **hrana koja se stavlja na tržište Republike Hrvatske mora biti označena:**

-na hrvatskom jeziku, latiničnim pismom;

-podaci moraju biti lako razumljivi, uočljivi, jasno čitljivi, neizbrisivi, ne smiju na bilo koji način biti prikriveni ili isprekidani drugim tekstom ili slikovnim prikazom;

-dopušteno je višejezično označavanje hrane.

Zakon o hrani

Pravilnik o označavanju, reklamiranju i prezentiranju hrane

- Način označavanja hrane mora biti takav da ne obmanjuje potrošače, a posebice:

-glede karakteristika hrane, njezine prirode, identiteta, svojstava, sastava, količine, trajnosti, podrijetla, postupka proizvodnje,

-pripisivanjem hrani učinaka i svojstava koje ne posjeduje,

-ukazivanjem na posebne karakteristike hrane kad zapravo sva slična hrana posjeduje takve karakteristike.

- Način označavanja mora biti takav da bilo kojoj hrani ne pripisuje svojstva prevencije, terapije i liječenja bolesti ljudi ili upućuje na takva svojstva, osim ako ne udovoljava odredbama posebnih propisa.

Zakon o hrani

Pravilnik o označavanju, reklamiranju i prezentiranju hrane

- Obvezno navođenje najmanje slijedećih podataka:

-naziv hrane pod kojim se hrana prodaje;
-popis sastojaka;
-količinu određenih sastojaka ili kategorija sastojaka;
-neto količina;
-rok trajanja;
-uvjeti čuvanja i upotrebe, gdje je to potrebno, odnosno ako mogu utjecati na trajnost hrane;
-naziv i adresu proizvođača, ili onoga koji proizvode pakira ili stavlja na tržište, **a registriran je u Republici Hrvatskoj**, (npr. uvoznik za uvozne proizvode);
-pojedinosti o mjestu podrijetla, ako bi propust takva navođenja mogao krivo navoditi potrošača o pravom podrijetlu;
-upute za upotrebu gdje je to potrebno radi pravilnog korištenja;
-stvarna alkoholna jakost, za pića koja sadrže više od 1,2% vol.alkohola
-oznaka pripadajuće serije ili lota.

Zakon o hrani

Pravilnik o označavanju, reklamiranju i prezentiranju hrane

- Dodatni zahtjevi označavanja odnose se na hranu:

-podvrgnutu/konzerviranu ionizirajućem zračenju (odnosi se i na sastojke)

-pakiranu u kontroliranoj/zaštitnoj atmosferi

-sa dodanim sladilom/sladilima i/ili šećerom/šećerima

-koja sadrži aspartam i aspartam – acesulfam sol – navod "sadrži izvor fenilalanina"

-koja sadrži više od 10% poliola – upozorenje "prekomjerno konzumiranje može imati laksativan učinak"

-označavanje hrane i pića aromatizirane kofeinom ili kininom (ne odnosi se na samu kavu ili čaj).

- **Plavo označeni podaci moraju biti uz naziv hrane.**

Zakon o hrani

Pravilnik o označavanju, reklamiranju i prezentiranju hrane

Novo u ovom Pravilniku u odnosu na prethodni:

-Obveza označavanja **samo jednog subjekta u poslovanju s hranom – registriranog u RH** (hrana iz uvoza, privatne robne marke).

-Označavanje podrijetla – **obvezno** za svu hranu **i za domaće proizvode.**

-Označavanje hrane i sastojaka hrane s dodanim fitosterolima, esterima fitosterola, fitostanolima i esterima fitostanola

-Označavanje aroma.

-Označavanje neto količine za zapakiranu hranu.

-Pozitivna i negativna odstupanja s obzirom na označavanje alkoholne jakosti.

- Istaknuto označavanje sastojaka hrane koji mogu izazvati alergije i/ili intolerancije.

- Označavanje slastica ili napitaka koji sadrže glicirizinsku kiselinu

Zakon o hrani

Pravilnik o označavanju, reklamiranju i prezentiranju hrane

Adresa

- Pojam **adresa** pored naziva mjesta, poštanskog broja, ulice i kućnog broja, obvezno podrazumijeva **i naziv države**.

- **I na domaćim proizvodima treba navesti naziv države.**

- Adresa iznimno može biti skraćena na bilo koji način pod uvjetom da skraćenica omogućava identifikaciju tvrtke i dovoljna je za poštanske svrhe.

Zakon o hrani

Pravilnik o označavanju, reklamiranju i prezentiranju hrane

- <u>Naziv hrane</u>
- Naziv hrane utvrđen je posebnim propisima koji se odnose na tu hranu, a ako naziv hrane nije propisan hrana može biti označena:

-nazivom hrane uobičajenim u Republici Hrvatskoj ili

-opisnim nazivom, te ako je to potrebno opisom njezine upotrebe, koji je dovoljno jasan da bi kupac spoznao njezin pravu prirodu.

- **Naziv hrane ne može se nadomjestiti zaštitnim znakom, (žigom), nazivom marke proizvoda ili izmišljenim imenom.**

Zakon o hrani

Pravilnik o označavanju, reklamiranju i prezentiranju hrane

- Zapakirana hrana označena prema propisima Pravilnika o općem deklariranju i označavanju hrane iz 2004. može se stavljati na tržište najkasnije do 31. ožujka 2009. godine i nalaziti se na tržištu do isteka roka trajanja.

HVALA NA PAŽNJI

Danica Ledecki
Državni inspektorat RH
Načelnica Odjela zaštite potrošača
danica.ledecki@inspektorat.hr